

Т. З. Слободян

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ДВОСТОРОННІ ВІДНОСИНИ ІСПАНІЇ ТА ПОЛЬЩІ

Розглянуто двосторонні польсько-іспанські відносини. Аналізується політичне співробітництво, економічна співпраця та культурні взаємини Польщі та Іспанії. Зазначаються основні договори, на яких базуються двостороння співпраця між країнами. Наводяться двосторонні контакти на високому рівні: офіційні візити глав держав, міністрів, які справили визначальний вплив на польсько-іспанські відносини.

Ключові слова: двосторонні відносини, Польща, Іспанія, співробітництво.

Із першої половини 90-х рр. Іспанія стала взірцем для Польщі у багатьох сферах. Ці країни мають чимало спільних історичних, культурних, економічних і політичних ознак, це держави подібної величини та характеризуються схожою демографічною ситуацією. Утворення нової демократичної системи влади в Іспанії еволюційним способом у рамках існуючої правової системи, швидкий економічний розвиток, отримання членства в НАТО (в травні 1982 р.), а також у європейському співтоваристві (1 січня 1986 р.) спричинили доволі позитивне враження на уряди Польщі, які стали активно впроваджувати іспанський досвід.

Серед польських вчених, які займаються проблемами співпраці між Польщею та Іспанією, можна виділити: Р. Кужняра, Б. Войну, Д. Дудзяка, Г. Бернатовіча, А. Сроку, А. Мільчарека та ін. Проте і досі залишається чимало недосліджених аспектів, чим і зумовлена актуальність нашої розвідки.

Нажаль в Україні тематика двосторонніх відносин Польщі та Іспанії не розкрита. Дослідники приділяють основну увагу українсько-польським та українсько-іспанським взаєминам.

Мета пропонованого дослідження – проаналізувати політичне співробітництво, економічну співпрацю та культурні взаємини Польщі та Іспанії.

До 1990 р. між Польщею та Іспанією було укладено низку договорів: Угода про цивільний повітряний транспорт (1973), Угода про культурну та наукову співпрацю (1977), Угода про міжнародні автомобільні перевезення (1978), Угода про уникнення подвійного оподаткування (1979), Угода про науково-технічне співробітництво (1979), Угода про економічне та промислове співробітництво (1984) [4].

Чинником, який сприяв двостороннім відносинам з Іспанією, була проєвропейська політика Польщі. З 1990 р. Польща трактувалася Іспанією як головний суб'єкт Східної Європи. Міністр закордонних справ Іспанії Ф. Ордоньєс у червні 1990 р. зазначав, що не можна намагатися відділити держави Східної Європи від решти Європи та допустити до їх політичної і економічної ізоляції. Він закликав, щоб Захід полегшив новим демократіям входження до західноєвропейської, ринкової економічної системи [5, с.195-196].

У 90-ті рр. у відносинах Польщі та Іспанії домінували два основні питання: розвиток політичного, економічного і культурного двостороннього співробітництва та досягнення підтримки Іспанії для отримання членства Польщі в Європейському Союзі і в НАТО.

Всесторонній розвиток відносин став можливим завдяки багаточисленним візитам, що відбувалися на найвищому рівні. Візит короля Іспанії Хуана Карлоса I у Республіку Польща в жовтні 1989 р., а також візити президента В. Ярузельського і прем'єр-міністра Т. Мазовецького в Іспанію (в червні та вересні 1990 р.) засвідчили про підтримку іспанського уряду в питанні вступу Польщі в європейські інституції та перехід Польщі до ринкової економіки.

Під час офіційного візиту міністра закордонних справ К. Скубішевського в Іспанію 26-27 жовтня 1992 р. сторони підписали Договір про дружбу і співробітництво. Підписання договору становило одну з найважливіших форм міжнародно-правової підтримки взаємних інтересів. Іспанія зобов'язалась підтримувати намагання Польщі до її повної інтеграції з Європейським співтовариством. Дві держави заде-

кларували також спільну волю у розв'язанні питань у сфері оборони. Договір визначив рамки польсько-іспанської співпраці в сфері економіки і культури, праці та соціальної політики, боротьби з організованою злочинністю і тероризмом [5, с.196-197]. Міністри закордонних справ Польщі і Іспанії узгодили також відміну візового режиму для громадян двох держав з 1 липня 1994 р.

Під час візиту прем'єр-міністра Іспанії Ф. Гонсалеса у Польщу в квітні 1993 р. основним питанням було обговорення можливості перенесення останньої до групи держав з меншим інвестиційним ризиком, а також входження іспанських банків на польський ринок.

Із візитом в Польщі 3-4 листопада 1994 р. перебував міністр закордонних справ Іспанії Х. Солана, під час якого він висловив підтримку своєї держави стосовно членства Польщі в ЄС і НАТО, підкреслюючи, що «...важко собі уявити Європу без такої важливої держави, як Польща» [5, с. 197].

Прем'єр-міністр Ю. Олексі 26-27 жовтня 1995 р. перебував з офіційним візитом в Іспанії. Під час зустрічі прем'єр-міністр Іспанії Ф. Гонсалес заявив, що його країна готова поділитися з Польщею досвідом переговорного процесу приєднання до ЄС.

Офіційний візит в Іспанію прем'єр-міністра Польщі В. Цімошевіча (8-9 червня 1997 р.) започаткував новий етап у двосторонніх відносинах та передбачив зближення співпраці у всіх сферах, особливо у перспективі майбутнього членства Польщі в ЄС.

Переломним у польсько-іспанських відносинах став 1998 рік. 20 січня 1998 р. під час візиту прем'єр-міністра Іспанії у Варшаві була підписана Спільна Декларація щодо надання польсько-іспанським відносинам спеціального, привілейованого характеру. «Спеціальні» або «особливі» польсько-іспанські відносини були в основному заслугою прем'єр міністра Х. Аснара, який після здійснення успішних внутрішніх реформ, мав намір вести Іспанію до гри на європейській сцені [3, с. 226]. Декларація 1998 р. розвивала ідеї, які були ще закладені у Договорі про дружбу і співробітництво (1992), передбачала засади співпраці на період переговорів щодо вступу Польщі до ЄС, а також після отримання Польщею повного членства. У документі були також положення, які стосувалися розвитку парламентських контактів, питань оборони та оборонної промисловості, підтримки співпраці у сфері економіки, юстиції і внутрішніх справ, а також культури і науки [5, с. 197-198].

Декларація встановлювала механізм щорічних зустрічей і консультацій прем'єр-міністрів, міністрів закордонних справ, міністрів, які відповідали за євроінтеграцію, а також співпраці між представниками Польщі та Іспанії на засіданнях в міжнародних організаціях та в третіх країнах. Прямим наслідком прийняття спільної декларації було запровадження з 2003 р. механізму щорічних міжурядових консультацій, який називається Польсько-іспанський саміт, який проходить під головуванням прем'єр-міністрів і проводиться по чергово у Польщі та Іспанії. Починаючи з 2009 р. саміт супроводжується також засіданням Польсько-іспанського Форуму Парламентської асамблеї. Досі у рамках Консультацій було проведено дев'ять зустрічей: 1) у Мадриді 25.11.2003 р. під головуванням прем'єр-міністрів Л. Міллера та Х. М. Аснара; 2) у Варшаві 8-9.02.2005 р. під головуванням прем'єр-міністрів М. Бельки і Х. Сапатеро; 3) у Гренаді 8-9.03.2006 р. під головуванням прем'єр-міністрів К. Марцінкевича і Х. Сапатеро; 4) у Варшаві 15.07.2007 р. під головуванням прем'єр-міністрів Я. Качиньського і Х. Сапатеро; 5) у Кордобі 8.10.2008 р. під головуванням прем'єр-міністрів Д. Туска і Х. Сапатеро; 6) у Сопоті 9.11.2009 р. під головуванням прем'єр-міністрів Д. Туска і Х. Сапатеро; 7) у Мадриді 10.03.2011 р. під головуванням прем'єр-міністрів Д. Туска і Х. Сапатеро; 8) Варшава 12.04.2012 р. під головуванням прем'єр-міністрів Д. Туска і М. Рахоя; 9) у Мадриді 15.07.2013 р. під головуванням прем'єр-міністрів Д. Туска і М. Рахоя.

Після 1998 р. наступила конкретизація поняття «спеціальних і привілейованих відносин» через збереження інвестиційного діалогу і швидких темпів розвитку співпраці. Динамічною стала і міжрегіональна співпраця в двосторонніх відносинах.

Під час візиту прем'єр-міністра Є. Бужка в Іспанію у вересні 1999 р. прем'єр Х. М. Аснар визнав, що «...Польща є найважливішим партнером Іспанії в

Центральній Європі. Зростає торгівельний обіг, збільшуються іспанські інвестиції і механізми періодичних консультацій з політичних, економічних, торгівельних питань приносять багато позитивних результатів. Іспанія прагне, щоб Польща була її партнером в ЄС, так як це вже сталося в НАТО» [5, с. 198].

Прем'єр-міністр Іспанії Х. Аснар у кінці серпня 2000 р. брав участь у святкуванні 20-річчя створення «Солідарності», де також йшлося про створення ширшої, європейської платформи правих партій [3, с. 226].

У травні 2001 р. в Польщі з офіційним візитом перебував король Іспанії Х. Карлос I, під час якого він запевнив, що «Іспанія прикладе усіх зусиль, щоб якнайшвидше наблизити закінчення переговорного процесу щодо прийняття Польщі до ЄС» [5, с. 198]. Міністр закордонних справ Іспанії Х. Піке у свою чергу заявив, що іспанський уряд зробить усе, щоб Польща взяла участь у виборах до Європейського парламенту у 2004 р.

У липні 2001 р. прем'єри двох країн Є. Бузек і Х. Аснар офіційно відкрили «Рік Польщі» – це проект пропагування польської культури і науки в Іспанії. Прем'єри також узгодили питання щодо утворення Форуму Польща-Іспанія.

У грудні 2001 р. перед головуванням Іспанії в Раді ЄС голова уряду Х. Аснар прибув з офіційним візитом у Польщу, під час якого обговорив стан приготування до підписання двосторонніх договорів. 21 травня 2002 р. у Варшаві було підписано Договір про реадмісію та Договір про засади і умови взаємного потоку працівників між Польщею та Іспанією.

Протягом 2003-2013 рр. відбулося ще кілька важливих візитів на найвищому рівні. Зокрема, у кінці вересня-початку жовтня 2003 р. президент Польщі А. Квасневський з офіційним візитом перебував у Мадриді. У травні 2008 р. з офіційним візитом у Польщі перебував Феліпе, принц Астурійський з дружиною. 5-6 липня 2008 р. відбувся візит Президента Польщі Л. Качиньського з нагоди всесвітньої виставки ЕКСПО-2008, що проходила у рамках «Дня Польщі» в Сарагосі. 1 червня 2011 р. з візитом в Мадриді перебував Президент Польщі Б. Коморовський з нагоди урочистого відкриття виставки «Польща. Скарби і художні колекції» в Королівському Палаці [2].

14 листопада 2011 р. в Мадриді відбулася польсько-іспанська конференція «Енергетична безпека в Європі», в якій брали участь заступник держсекретаря закордонних справ Б. Стельмах, державний секретар Міністерства промисловості Іспанії Ф. Е. Пампалони, віце-президент Європейського парламенту А. Відал-Квадра. У роботі конференції взяло участь більше 150 представників польської та іспанської адміністрації, представники бізнесу, технологічних і наукових інститутів. Предметом обговорення стала проблема енергетичної політики ЄС, пов'язана з безпекою поставок, стійкості та конкурентоспроможності економіки ЄС та його держав і зниження залежності від зовнішніх поставок. Важливим питанням, яке також розглядалося, була перспектива розробки ресурсів сланцевого газу в Польщі та Іспанії як важливого компонента енергетичної політики і нової галузі співробітництва. Учасники конференції висловили велику зацікавленість в обміні досвідом і передовою практикою в галузі сланцевого газу і розвитком співпраці між Польщею та Іспанією [7].

10 червня 2012 р. у зв'язку з футбольним матчем Іспанія - Італія під час Чемпіонату Євро-2012, з візитом у Гданську перебував прем'єр-міністр Іспанії М. Рахой і Феліпе, принц Астурійський з дружиною. 11 червня 2012 р. королівська пара урочисто відкрила новий центр Інституту Сервантеса в Кракові [2].

15 липня 2013 р. відбулася зустріч прем'єр-міністрів Д. Туска і М. Рахоя, що проходила в рамках щорічних міжурядових консультацій, на якій обговорювалося зміцнення промислового і торговельного співробітництва.

У минулому році відбулося три офіційних зустрічі, на яких обговорювалася військова співпраця Польщі та Іспанії. 17 січня 2013 р. відбувся візит міністра оборони Іспанії П. Моренса до Кракова. 4 липня із візитом у Мадриді перебував заступник держсекретаря в Міністерстві оборони Польщі з питань політики Р. Купецкі. Міністри висловили задоволення станом військово-технічного співробітництва двох країн, а також обговорили можливість його інтенсифікації. На зустрічі піднімалися

питання, що стосувалися ролі НАТО після закінчення місії ISAF у 2014 р., напрямки розвитку спільної політики безпеки і оборони ЄС, а також актуальні питання міжнародної безпеки, у тому числі ситуація на Близькому Сході та Північній Африці. Військова співпраця у двосторонньому форматі, а також в рамках ЄС і НАТО, була темою переговорів міністрів оборони Т. Семоняка та П. Моренеса 26 вересня 2013 р. Під час зустрічі була підписана спільна декларація, яка вказувала напрямки військового співробітництва. Декларація підкреслила тісну співпрацю Польщі та Іспанії. Обидва міністри відзначили, що їх країни представляють однакову позицію щодо європейської безпеки і оборони та підтримують концепцію ефективної спільної політики безпеки і оборони як важливого чинника, що сприяє глобальному миру та безпеці. Під час переговорів також обговорювалися питання, пов'язані з європейською оборонною промисловістю, співробітництво у контексті розробки концепції НАТО «Розумна оборона» («Smart Defence») і питання, що стосуються ролі НАТО в Афганістані після 2014 р., а також ситуація в Лівії та Сирії [10].

У жовтні 2013 р. відбулася зустріч міністрів закордонних справ Польщі та Іспанії. Міністри обговорювали поглиблення європейської інтеграції, двостороннє співробітництво та іспанські інвестиції в Польщі. Важливою темою польсько-іспанських переговорів була діяльність у рамках Європейської політики сусідства. На зустрічі міністр Р. Сікорський звернув увагу на хороші політичні відносини між Польщею та Іспанією і високий рівень довіри між обома країнами. Візит міністра закордонних справ Іспанії Х. М. Гарсія-Маргальйо мав також економічний вимір. Він зустрівся з іспанськими підприємцями, що працюють у Польщі. Міністр Р. Сікорський у свою чергу підкреслив важливість іспанських інвестицій у Польщі [6].

До 1989 р. Іспанія та Польща не були важливими економічними партнерами. У 1989 р. взаємний товарообіг становив 120 млн. дол. США. У 1991–1999 рр. динаміка польського експорту до Іспанії становила 15,6% щорічно, при середній в експорті до ЄС на рівні 12,5%. Річна динаміка імпорту з Іспанії була ще вищою і становила 24,9%, при середній з ЄС – 16% [5, с. 199]. У 1999 р. урядом Іспанії був проголошений план «Розширення 2000» (Plano Ampliacion 2000), який окреслив засади економічних відносин з Польщею та іншими країнами Центральної Європи. Прийняття плану стало важливим чинником, який покращив торгівельні відносини та збільшив іспанські інвестиції в Польщі. В 2001 р. Іспанія була восьмим торгівельним партнером Польщі серед країн ЄС. Товарообіг між двома країнами в 2001 р. склав 1 851 млн. дол. США. Польський експорт до Іспанії склав 715,5 млн. дол. США, а імпорт з Іспанії 1 135 млн. дол. США [5, с. 199].

На сьогодні економічне польсько-іспанське співробітництво проходить в умовах єдиного ринку Європейського Союзу, при свободі пересування товарів і послуг, капіталу і людей. Іспанія в 2012 р. була 13 торговельним партнером Польщі, як щодо імпорту, так і експорту. У 2012 р., на відміну від трьох попередніх років, у яких вдалося відновити позитивне сальдо у торговельних обмінах з Іспанією, Польща зареєструвала від'ємне сальдо (–128 млн. євро), при зниженні обороту на 8% (5 796 млн. євро).

У 2012 р. Польський експорт до Іспанії склав 2 834 млн. євро і був нижчий на 13,5% порівняно з 2011 р. А динаміка імпорту з Іспанії до Польщі (2 962 млн. євро) знизилася на 1%. Зміна тенденцій у польсько-іспанській торгівлі, в основному, є результатом слабого попиту на іспанському ринку.

Табл. 1
Польсько-іспанська торгівля в 2007-2012 рр. (в млн. євро)

Рік	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Торгівельний обіг	5 511,8	6 032,4	4 98,0	5 911,2	6 265,9	5 796,2
Імпорт	2 568,5	3 101,0	2 406,2	2 713,0	2 993,0	2 962,1
Експорт	2 943,3	2 931,4	2 573,7	3 198,2	3 272,1	2 834,1
Темпи зростання експорту	34,5 %	- 0,4%	-12,2%	24,3%	2,3%	-13,4%
Торгівельний баланс	374,7	-169,6	167,4	485,1	279,9	-128,1

Джерело: Ministerstwo Gospodarki RP. Режим доступу : http://www.ms.gov.pl/pl/p/madryt_es_a_pl/wspolpraca_dwustronna/wspolpraca_gospodarcza/polityka_gospodarcza_rzadu/

У польському експорті до Іспанії в 2012 р., з точки зору його значення, домінували наступні групи товарів: обладнання та механічні пристрої, електрообладнання та їх частини, транспортні засоби і судна, продукція хімічної промисловості та суміжних галузей, полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них, каучук та вироби з каучуку, кольорові метали та вироби з них, готові харчові продукти, безалкогольні напої, алкоголь, тютюн.

Польща, в основному, імпортує з Іспанії повітряні судна, механічні та електричні пристрої до реєстрації і прийому звуку, продукти рослинного походження (оливкова олія), продукція хімічної промисловості, вироби з недорогоцінних металів, полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них, каучук, аграрно-харчова продукція (цитрусові, помідори, рибні продукти, вино, тютюн), матеріали і текстильні вироби [1].

З 1994 р. вартість іспанських інвестицій в Польщі значно зросла. Станом на 31 грудня 2001 р. вони досягли 380, 2 млн. дол. США й Іспанія була на 22 місці серед держав інвесторів у Польщі [5, с. 200]. У 2011 р. Польща стала одним з головних одержувачів іспанських прямих інвестицій, не тільки серед нових держав-членів ЄС. За даними іспанського Міністерства економіки та конкурентоспроможності Польща виявилася на другому місці (16,6%) після Туреччини (17,6%), випереджаючи такі країни, як Великобританія (16%) і Бразилія (15,9%). Найбільш важливіми секторами інвестиції залишилися будівельний сектор, нерухомість, фінансовий сектор, енергетика і хімічна промисловість [1].

Інвестиції польських підприємств в Іспанії не є значними. В період 2008-2011 рр. вони були значно більшими, ніж у 2012 р., коли склали 284 тис. [8]. Основні галузі, в які інвестували польські компанії, це в основному – будівельний сектор і хімічна промисловість.

Табл. 2
Іспанські прями іноземні інвестиції в Польщі та польські прями іноземні інвестиції в Іспанії в 2005-2012 рр. (млн. євро)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Іспанські інвестиції	209	246	548	154	253	260	4213	41
Польські інвестиції	0,082	0,197	0,129	38,07	27,83	13,27	6,046	0,284

Джерело: Hiszpańskie Ministerstwo Przemysłu, Energii i Turystyki. Режим доступу : http://www.ms.gov.pl/pl/p/madryt_es_a_pl/wspolpraca_dwustronna/wspolpraca_gospodarcza/pl_es_wspolpraca_inwestycyjna/

Культурне співробітництво здійснюється на основі Угоди між польським урядом і урядом Іспанії про культурну і наукову співпрацю та Угоди про науково-технічне співробітництво. У 2003 р. була прийнята Програма співробітництва в галузі культури та освіти, що охопила період 2003-2006 рр. 22 вересня 2005 р. у Мадриді була підписана Виконавча програма між Міністерством науки та інформаційних технологій Польщі та Міністерством освіти і науки Іспанії про співробітництво в галузі науки і техніки [9].

У 2002 р. відбувалися урочистості з нагоди святкування Року Польщі в Іспанії – це комплексний проект, як уже зазначалося, ініційований прем'єр-міністрами двох країн у липні 2001 р. Під час святкування було представлено майже 130 заходів. Серед них слід виділити виставки, демонстрації польських фільмів, концерти, на яких були представлені твори польських композиторів. Завершився польський рік у Мадриді в жовтні 2002 р. святковим концертом за участю міністрів закордонних справ Польщі та Іспанії [9].

Програма Року Іспанії у Польщі включала у себе 4 великі художні виставки (дві у Варшаві та по одній у Кракові і Вроцлаві), 6 музичних концертів, презентації іспанського кіно, театру і книг.

Іспанія матеріально підтримує викладання іспанської мови в Польщі направляє викладачів іспанської мови у польські університети (Варшава, Краків, Вроцлав, Люблін і Лодзь). В Іспанії навчання польської мови на університетському рівні здійснюють вищі навчальні заклади Барселони, Гранади і Мадриду [9].

На сьогодні польсько-іспанські стосунки є досить динамічними. За останні десятиріччя створена широка договірна база двосторонніх взаємин. Відсутність спірних питань та єдина спільна політика ЄС відкривають нові можливості співпраці між країнами.

Бібліографічні посилання

1. Dwustronna współpraca gospodarcza z Polską. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ms.gov.pl/pl/p/madryt_es_a_pl/wspolpraca_dwustronna/wspolpraca_gospodarcza/polityka_gospodarcza_rzadu/
2. Kontakty polityczne [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ms.gov.pl/pl/p/madryt_es_a_pl/wspolpraca_dwustronna/wspolpraca_polityczna/kontakty_polityczne/
3. Kuźniar R. Polityka zagraniczna III Rzeczypospolitej / R. Kuźniar. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR. –2012. – 415 s.
4. Podstawy prawno-traktatowe stosunków dwustronnych. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ms.gov.pl/pl/p/madryt_es_a_pl/wspolpraca_dwustronna/wspolpraca_polityczna/podstawy_prawno_traktatowe/
5. Polityka zagraniczna RP 1989–2002 / red. Kuźniar R., Szczepanik K. Warszawa : Wydawnictwo Askon Sp. z o. o. –2002. – 491 s.
6. Polska i Hiszpania liderami polityki sąsiedztwa UE. Spotkanie szefów dyplomacji. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ms.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/polska_i_hiszpania_liderami_polityki_sasiedztwa_ue_spotkanie_szefow_dyplomacji
7. Polsko-hiszpańska konferencja energetyczna w Madrycie [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ms.gov.pl/pl/aktualnosci/wiadomosci/20111115_polsko_hiszpańska_konferencja_energetyczna_w_madrycie
8. Polsko-hiszpańska współpraca inwestycyjna. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ms.gov.pl/pl/p/madryt_es_a_pl/wspolpraca_dwustronna/wspolpraca_gospodarcza/pl_es_wspolpraca_inwestycyjna/
9. Polsko-Hiszpańska współpraca kulturalno-naukowa i naukowo-techniczna. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ms.gov.pl/pl/p/madryt_es_a_pl/wspolpraca_dwustronna/wspolpraca_kulturalno-naukowa/kultura_i_nauka/
10. W Madrycie o polsko-hiszpańskiej współpracy wojskowej. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/2013-09-26-w-madrycie-o-polsko-hiszpańskiej-wspolpracy-wojskowej/>

Слободян Т. З. Двусторонние отношения Испании и Польши

Рассмотрены двусторонние польско-испанские отношения. Анализируется политическое сотрудничество, экономическое сотрудничество и культурные взаимоотношения Польши и Испании. Указываются основные договоры, на которых базируется двустороннее сотрудничество между странами. Приводятся двусторонние контакты на высоком уровне: официальные визиты глав государств, министров, которые оказали определяющее влияние на польско-испанские отношения.

Ключевые слова: двусторонние отношения, Польша, Испания, сотрудничество.

Slobodian T. Bilateral relations between Spain and Poland

Bilateral relations between Spain and Poland are examined. Political and economic cooperation as well as cultural relations between Spain and Poland are analyzed.

Major issues which were dominated in bilateral relations between mentioned countries are defined. Fundamental treaties which are the foundation for bilateral cooperation between countries are pointed out. It is stressed that the diversification of relations has become possible due to numerous visits at high-level meetings. Examples of bilateral contacts at high-level are given, namely official visits of heads of states, ministers who had a great impact on the Polish and Spanish relations. It is stressed that intergovernmental consultations headed by Prime Ministers have been held every year since 2003.

Trade relations between Spain and Poland are described. The list of groups of products which dominated in export and import of both countries are given. The data on dynamics of Polish and Spanish trade and the number of direct Spanish investments in Poland and direct Polish investments in Spain in 2005-2012 is given. It is determined that the cost of Spanish investments in Poland has risen since 1994. In 2011 Poland became one of the main recipients of Spanish investments not only among new member states of the EU. It is noted that Polish investments in Spain are small.

It is defined that cultural cooperation develops on the basis of Agreement on cultural and scientific cooperation between Polish and Spanish governments and on the basis of Agreement on scientific and technical cooperation. In Spain in 2002 a lot of cultural events were held within the framework of “The year of Poland in Spain” – it is the project that aims to popularize Polish culture and science in Spain. In turn “The year of Spain in Poland” was also held.

Today relations between Spain and Poland are dynamic. A big contractual basis has been built up over the past ten years. Both the absence of vexed issues and a common cooperative politics of the EU open up new opportunities for cooperation between countries.

Key words: bilateral relations, Spain, Poland, cooperation.

Надійшла до редколегії: 28.03.2014

УДК 323.1 «Стар»

І. О. Стряпко

Ужгородський національний університет

ТЕОРІЯ НАЦІЇ ВОЛОДИМИРА СТАРОСОЛЬСЬКОГО

Розкривається оригінальна концепція нації В. Старосольського, яка суттєво відрізнялася від теорій українських вчених початку ХХ ст. На відміну від більшості теорій, які були етніцистськими (етнологічними), вона є модерністською. Автор велику увагу звертає не лише на роль традиційних факторів: культури, мови у формуванні нації, але й демократії. Саме демократія, на його думку, відіграла вирішальну роль у процесі формування та становлення нації.

Ключові слова: теорія нації, націогенез, теорія нації В. Старосольського, модерністська теорія нації, демократія і нація.

Тривалий час теорія нації В. Старосольського не була належно досліджена та оцінена науковцями. Спершу через ідеологічне табу, а згодом через те, що більш популярними були дослідження інших авторів. Слід відмітити, що його теорія нації сильно відрізняється від подібних теорій початку ХХ ст., більшість з яких, були варіаціями етніцистських (етнологічних) теорій.

Відтак, важливим завданням української політичної науки є осмислення концептуальних, перспективних ідей, висунутих В. Старосольським, які мають потенціал для використання у формуванні та реалізації національної політики сучасної України.

Попри певні зусилля українських дослідників дослідити та осмислити теоретичну спадщину вченого вони все ще залишається малодослідженою. Тому завданням нашого дослідження є вивчення теорії нації Володимира Старосольського.

Опрацювавши наукову літературу ми можемо зробити висновок, що серед дослідників теорія нації В. Старосольського є не надто популярна. З тих хто займався дослідженням його наукового доробку насамперед виділимо праці В. Згурської [2], яка захистила дисертацію «Концепція нації і держави Володимира Старосольського». Вона, на основі аналізу його праць («Теорія нації», «Держава і політичне право» тощо) здійснено концептуалізацію його поглядів на сутність нації та національної держави, їх ознаки, форми, функції та майбутнє у контексті демократичних міждержавних взаємовідносин.

Відмітимо, що серйозною спробою ввести теоретичний доробок В. Старосольського у сучасний науковий обіг його концепції нації і держави є праці І. Кресіної, зокрема вступна стаття «Свідомість і воля – основа нації» [4] до першого перевидання праці В. Старосольського «Теорія нації» (1998).

Теорія нації В. Старосольського була не типовою для української політичної думки початку ХХ ст. Більшість дослідників націю розуміли як природну та кровну спільноту, це розуміння було близьким до сучасних етніцистських (етнологічних) теорій. Такого трактування дотримувалися С. Дністрянський, В. Липинський, С. Томашівський, В. Кучабський, В. Крупницький [5].

До прикладу С. Дністрянський наводить три основні чинники виникнення нації : 1) люди; 2) територія; 3) культура. Люди, (натура) – вказує на те, що вихідною точкою народу є спільне родове походження, згодом – це відчуття кровної спільності. Територія характеризується науковцем як природна, тобто та, на якій народжуються